

Światowego Dnia Pamięci o Zagładzie Romów i Sinti

w Polsce i na świecie

2 sierpnia 2012 r. miała miejsce pierwsza rocznica uchwalenia tego dnia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Dniem Pamięci o Zagładzie Romów i Sinti. Zawdzięczamy to przede wszystkim stارانiom i wielkiemu zaangażowaniu pani Elżbiety Radziszewskiej, Zespołowi Romskiemu działającemu przy Komisji Wspólnej Rządu i MNiE oraz członkom Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE.

Jak co roku pierwszego i drugiego sierpnia europejska społeczność romska upamiętniała swoich pomordowanych przodków w oświęcimskim obozie Auschwitz Birkenau. Liderzy społeczności romskich złożyli kwiaty w miejscach kaźni swoich przodków, przy krematorium V w Birkenau i pod Ścianą Straceń na dziedzińcu bloku nr 11 byłego nazistowskiego obozu Auschwitz I. Obóz cygański zlikwidowano w nocy z 2 na 3 sierpnia 1944 roku na rozkaz Reichsfuehrera SS Heinricha Himmlera. Tej nocy zamordowano 2897 osób - wszystkie, które jeszcze żyły. Ogółem w KL Auschwitz więzionych było ok. 23 tys. Romów. Życie straciło tu około 21 tysięcy z nich.

Najważniejsze uroczystości rozpoczęły się w południe 2 sierpnia przy pomniku pomordowanych Romów i Sinti. Obchody upamiętniały 68 rocznicę wymordowania przez nazistów romskich więźniów obozu cygańskiego tzw. Zigeunerlager. Wśród zgromadzonych znaleźli się między innymi byli więźniowie KL Auschwitz, Romowie z Polski i z zagranicy, przedstawiciele kilku rządów, korpusu dyplomatycznego, pracownicy Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau oraz władze lokalne.

Romowie i Sinti od lat 70-tych XX wieku walczyli o pamięć, uznanie ich Zagłady i przywrócenie pamięci o Romach jako ofiarach II wojny światowej. Od początku lat 90-tych XX wieku w dniu 2 sierpnia stowarzyszenia Romów i Sinti, wspierane przez instytucje publiczne organizują obchody

na terenie byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. Czczenie miejsc pamięci zagłady Romów jest także celem Taboru Pamięci Romów, który w tym roku już po raz trzynasty wędrował drogami małopolski oddając hołd romskim ofiarom nazistów, którzy zginęli w okolicach Tarnowa.

Przewodniczący Centralnej Rady Niemieckich Sinti i Romów, Romani Rose twierdzi, że rocznicowe obchody nie tylko upamiętniają ofiary obozu, ale zobowiązują wszystkich wobec teraźniejszości. Według niego jest to szczególnie istotne w obliczu „narastającej fali antycyganizmu w Europie”. „Jesteśmy bardzo zaniepokojeni dalekosiędnymi powiązaniem radykalnych sprawców, którzy działają nie tylko w obrębie Europy, ale również otrzymują wsparcie na całym świecie. Ten rasizm zagraża naszej demokracji i wartościom, które po zwycięstwie aliantów nad faszystowskimi Niemcami stały się obowiązujące dla całej Europy” – powiedział przy okazji wizyty w Oświęcimiu.

W ten niezwykle ważny dla Romów dzień w Oświęcimiu zaś po raz trzeci z rządu zebrało się 60 członków Międzynarodowej Sieci Organizacji Romskich (TernYpe). Przedstawiciele tej organizacji w innych krajach brali również udział w tamtejszych wydarzeniach organizowanych z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci o Zagładzie Romów. Celem działań TernYpe jest nie tylko krzewienie wiedzy o zagładzie narodu romskiego, lecz również kształtowanie wspólnej pamięci historycznej o tych wydarzeniach, gdyż nawet

w chwili obecnej edukacja i wiedza historyczna o tych zagadnieniach w Europie pozostają ubogie.

Z okazji przypadającego 2 sierpnia Światowego Dnia Pamięci o Zagładzie Romów i Sinti Europejskie Forum Romów i Wędrowców (ERTF) wezwało Romów na całym świecie do pokazania wzajemnej solidarności tego dnia i uczczenia go minutą ciszy. Poprosiło ich również o gesty upamiętniające ofiary w swych miastach, wsiach, osiedlach czy w gettach. Kierownictwo ERTF oddało natomiast cześć pomordowanym 2 sierpnia o godz. 12.00 przy kamieniu pamięci przed Pałacem Europy w Strasburgu, siedzibą Rady Europy.

Z kolei ekspertka ONZ do spraw mniejszości – Rita Izsak, która sama jest osobą pochodzenia romskiego powiedziała w związku 2 sierpnia, iż niewystarczająco dużo czyni się na rzecz walki z rosnącą falą wrogości i nietolerancji wobec Romów. Wskazała ona, że niemal 70 lat po Holokauście wielu Romów nadal doświadcza wykluczenia, segregacji w gettach oraz kwestionowania ich praw człowieka. Jej zdaniem państwa powinny okazać postawę „zero tolerancji” dla antyromskiego ekstremizmu, nienawiści i przemocy. Specjalny Sprawozdawca do Spraw Współczesnych Form Rasizmu, Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i związanej z nią nietolerancji zaapelował z kolei o zwiększoną świadomość i działanie na rzecz zwalczania tych zjawisk.

Mimo, że 2 sierpnia to dzień, który oficjalnie uchwalili Sejm, jego obchody wciąż budzą nikłe zainteresowanie wśród mediów publicznych. Romski Holocaust to fakt, o którym wciąż mówi się mało, a jeśli już to niezwykle ogólnikowo. Można odnieść wrażenie, że wspominając zbrodnie nazistowskie, media i historycy o wiele bardziej skupiają się na tragedii dotyczącej Polaków i Żydów, a tysiące zgładzonych romskich istnień przechodzi bez echa. Dlatego też sami Romowie łączą się i pielęgnują pamięć o zmarłych odwiedzając miejsca ich mordów.

Agnieszka Huczko

Celebrations of the World Day of Roma and Sinti Genocide Remembrance

On the 2nd of August 2012 there was the first anniversary of that day approval as the Day of Roma and Sinti Genocide Remembrance by the Parliament of the Republic of Poland. We owe it to the efforts and great engagement of Ms. Elżbieta Radziszewska, the Team for Romani Issues acting by the Common Government Commission and National and Ethnic Minorities and Members of the Office for Democratic Institution and Human Rights OSCE. As each year, the European Romani Community commemorated their murdered ancestors in the Oświęcim Camp Auschwitz Birkenau. The leaders of Romani communities put the flowers in the places of their ancestors' tortures, at the crematory V in Birkenau and at the Wall of Executions in the playground of the 11th block former Nazi Camp I. Gypsy Camp was liquidated at night of the 2nd and the 3rd of August 1944 on the demand of the Reichsfuehrer SS Heinrich Himmler. On that night there were murdered 2897 persons – all, which were still alive. In general in the KL Auschwitz there were kept 23 thousands of Roma. Their life lost here 21 thousands of them.

The most important ceremony begun in the noon of the 2nd of August at the monument in memoria of the murdered Roma and Sinti. The celebrations commemorated 68 an-

niversary of murdering by the Nazi prisoners of the Gypsy Camp, the so – called Zigeunerlager. Among the assembled there were inter alia former KL Auschwitz prisoners, Roma from Poland and abroad, representatives of several governments, diplomatic corps, employers of the State Museum of Auschwitz – Birkenau and local authorities.

Since 70s of the twentieth century Roma and Sinti had been struggling for memory, admission of their genocide and returning memory of Roma as the 2nd World War victims. From the beginning of 90s of the twentieth century the associations of Roma and Sinti with the support by public institutions organize celebrations on the area of the former German concentration camp Auschwitz – Birkenau. Celebrating places of Roma genocide's remembrance is also an objective of the Caravan of Memory, which in this year for the 13th time wandered on the ways of Lesser Poland making an honor to Romani victims of Nazi, who died in the nearby of Tarnów.

On that uniquely important for Roma day in Oświęcim and for the third assembled 60 members of the International Network of Romani Organisations (TernYpe). Representatives of this organization in other countries also took part in those events organized on the occasion of the International Roma and Sinti Genocide Remembrance Day. The aim of the TernYpe is not only popularization knowledge about the Romani nation Genocide, but also shaping common historic memory about that events, because even now education and historic knowledge about these issues in Europe is still poor.

On the occasion of the 2nd of August World Day of Roma and Sinti Genocide Remembrance Day the European Roma and Travellers Forum (ERTF) called on Roma in the whole world to show mutual solidarity on that day and celebrating by a minute of silence. It also asked them for the gestures commemorating victims in their cities, villages, settlements and ghettos. The Leadership of ERTF commemorated the murdered on August 2 at 12.00 a.m. at the memorial stone in front of the Europe Palace. of Strasburg, the base of the Council of Europe.

Although the 2nd of August is a day officially declared by the Sejm, their celebration still meet with a small attention among the public media. Romani Holocaust is a fact still very rarely discussed, eventually in very general way. One can make an impression, that reminding Nazi crimes, media and historic concentrate much more attention on the tragedy of Poles and Jews and the thousands of Romani human beings goes away without an echo. This is why Roma join each other and take care the memory of the dead by visiting their murder's place.

tłumaczył Mateusz Babicki